

О. І. Миколенко, канд. юрид. наук, доц.

Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова,
кафедра адміністративного та підприємницького права,
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна

ПИТАННЯ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХОДИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИМУСУ

Аналізуються проблеми систематизації законодавства у сфері застосування заходів адміністративно-правового примусу. Обґрунтовується створення на основі Кодексу України про адміністративні правопорушення Кодексу про заходи адміністративного примусу.

Ключові слова: систематизація законодавства, адміністративно-правовий примус, заходи адміністративного попередження, адміністративно-запобіжні заходи, заходи адміністративної відповідальності.

Існування адміністративно-процесуальних норм визнано вченими юридичної науки [1, 47-48]. Однак різноманіття цих норм утруднює систематизацію адміністративно-процесуального законодавства.

Існуючі адміністративно-процесуальні норми піддаються систематизації, але важливо відмітити, що систематизація адміністративно-процесуальних норм не повинна зводитись тільки до об'єднання вже існуючих норм, а повинна переслідувати мету створення нових норм, щоб охопити всі суспільні відносини, що виникають у ході реалізації різних адміністративних проваджень.

Вчені, які займалися проблемами адміністративного процесу, характеризуючи його структуру, виділяли поряд з іншими адміністративними провадженнями провадження в справах про застосування примусових заходів у сфері державного управління [2, 68-96; 3, 150]. Це провадження у структурі адміністративного процесу відрізняється від інших проваджень тим, що воно, по-перше, здійснюється з приводу застосування заходів адміністративного примусу і, по-друге, є складним за своєю структурою, тому що виникає на різних підставах та переслідує різні цілі. Якраз друга ознака і є тією суттєвою перешкодою, яка не дає змогу систематизувати законодавство, що регламентує цей вид адміністративного провадження.

У науковців-юристів немає сьогодні єдиної думки стосовно структури даного виду провадження, а частина вчених зовсім ігнорує існування цього комплексного виду адміністративного провадження, замінюючи його декількома меншими за обсягом провадженнями [1, 146-179; 4, 328-329]. Не будемо зупинятись детально на характеристиці структури цього провадження, про що вже писалося у періодичних наукових виданнях та відображено в спеціальній юридичній літературі [5, 124-128]. Але слід підтримати не дуже відому в науковій літературі думку про те, що, окрім загально визнаних заходів попередження, запобіжних заходів та заходів адміністративної відповідальності, слід виділяти ще такі заходи адміністративного примусу, як адміністративні процесуально-забезпечувальні та адміністративно-відновлювальні заходи, за існування яких висловлюються деякі вчені [6, 258-261; 7, 379-384]. Навіть якщо ми візьмемо загально визнану класифікацію заходів адміністративно-правового примусу, то помітимо, що сьогодні не існує єдиного нормативно-правового акту, який би регламентував підстави та порядок їх застосування.

Чому відсутній такий нормативно-правовий акт? Спробуємо відповісти на це

відносин. Так були створені, наприклад, Лісовий кодекс, Водний кодекс, Кодекс про надра та ін. Другий етап, який, на жаль, ніяк не почнеться в Україні, полягає в більш узагальнюючій систематизації законодавства і навіть виявляється в об'єднанні вже систематизованих нормативних актів. Якщо аналізувати вище приведені приклад, то логічно було б передбачити в майбутньому створення загального (єдиного) систематизованого акту, який би поєднував у собі норми, що регулюють порядок використання та охорони природних ресурсів. На жаль, в українському законодавстві існують інші протилежні тенденції, які спрямовані на роздріблення вже існуючого систематизованого матеріалу (прийняття Цивільного кодексу та Господарського кодексу).

Якщо ж говорити про систематизацію законодавства, про адміністративний примус, то її не можна зводити тільки до удосконалення Кодексу України про адміністративні правопорушення, в якому: передбачаються заходи адміністративних стягнень, що застосовуються тільки до фізичних осіб; частково закріплені підстави і порядок застосування запобіжних заходів та відсутні заходи адміністративного попередження. Тобто, назріла необхідність переходу до другого етапу систематизації законодавства — до об'єднання споріднених норм адміністративного і адміністративно-процесуального права в сфері застосування заходів адміністративного примусу в єдиний нормативно-правовий акт.

Остання мета систематизації норм права — підвищення якості та ефективності законодавства. Систематизація законодавства повинна бути науково обумовленою. Розбіжності ж у думках вчених з різних питань у цілому просувають юридичну науку вперед, але негативно відбиваються на рівні систематизації законодавства України.

Наукова обумовленість систематизації правової інформації у сфері застосування заходів адміністративного примусу дає змогу:

- правотворчому органу за короткий час оцінити весь масив чинного законодавства, з максимальною ефективністю виявити недоліки, протиріччя правового регулювання та прийняти відповідні заходи для їх ліквідації;
- правозастосувачам оперативної знайти необхідну правову інформацію та її тлумачення і вірно застосувати ту чи іншу правову норму;
- пересічним громадянам та організаціям ознайомитись з передбаченими законодавством заходами адміністративного примусу, застосування яких дуже часто обмежуює їх права.

У Верховній Раді України розробляється проект нового Кодексу України про адміністративні правопорушення. На жаль, законодавець знову приділяє увагу в цьому Кодексі перш за все адміністративно-матеріальним нормам, тобто видам адміністративних проступків та стягнень, і дуже мало уваги — адміністративно-процесуальним нормам.

Виходячи з цілей систематизації законодавства, пропонуємо створення на базі Кодексу України про адміністративні правопорушення Кодексу України про заходи адміністративного примусу, в якому б передбачалися не тільки види адміністративних проступків, види адміністративних стягнень та порядок притягнення особи до адміністративної відповідальності, а й поняття, підстави і порядок застосування інших заходів адміністративно-правового примусу (адміністративно-попереджувальні, запобіжні заходи та ін.). Прийняття такого Кодексу сприятиме удосконаленню адміністративного і адміністративно-процесуального законодавства, полегшить пошук і безпосередню реалізацію заходів адміністративного примусу правозастосувачами (особливо робітниками міліції) та сприятиме зміцненню законності і правопорядку в державі.

Література

1. Бандурко А. М., Тищенко Н. М. *Адміністративний процес: Учебник.* — К.: Література ЛТД, 2001. — 336с.

